

Archeologische Rapporten Oranjewoud 2009/09
Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek
in plangebied Onnastraat 38/40 te Steenwijk

projectnr. 189715
revisie 00
21 januari 2009

Auteur(s)

A. Vissinga

Opdrachtgever

Beheersbaar Vastgoed Management
Postbus 75
8330 AB Steenwijk

datum vrijgave

_____

beschrijving revisie 00

definitief

_____

goedkeuring

Oude Rengerink

_____

vrijgave

Oude Rengerink

_____

Colofon

Titel: Archeologische Rapporten Oranjewoud 2009/09.
Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek
in plangebied Onnastraat 38/40 te Steenwijk

Auteur(s): A. Vissinga.

ISSN: 1570-6273

NUR: 682 - Archeologie

© Oranjewoud B.V.
Postbus 24
8440 AA Heerenveen

	Inhoud	Blz.
	Samenvatting	4
	Administratieve gegevens	5
1	Inleiding	9
2	Bureauonderzoek	10
2.1	Beschrijving onderzoekslocatie	10
2.1.1	<i>Begrenzing onderzoeks- en plangebied</i>	10
2.1.2	<i>Huidig en toekomstig gebruik</i>	10
2.1.3	<i>Landschappelijke situatie</i>	11
2.1.3.1	Algemeen	11
2.1.3.2	Geologie en geomorfologie	13
2.1.3.3	Bodem	13
2.1.3.4	Relief	13
2.1.4	<i>Bewoningsgeschiedenis, historische situatie en mogelijke verstoringen</i>	14
2.2	Bekende archeologische waarden	16
2.2.1	<i>Archeologische Monumenten Kaart (AMK)</i>	17
2.2.2	<i>Archeologische Waarnemingen en vondstmeldingen</i>	17
2.3	Archeologische verwachting	18
2.3.1	<i>Archeologische Verwachtingen- en Beleidskaart Gemeente Steenwijkerland</i>	18
2.4	Archeologische verwachting	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
2.4.1	<i>IKAW</i>	19
2.5	Gespecificeerde archeologische verwachting	19
2.6	Advies voor vervolgonderzoek	20
3	Veldonderzoek	21
3.1	Doel- en vraagstelling	21
3.2	Onderzoeksofzet en werkwijze	21
3.3	Resultaten	22
3.3.1	<i>Bodemopbouw</i>	23
3.3.2	<i>Archeologie</i>	23
4	Conclusies en advies	24
4.1	Conclusie en advies voor vervolgonderzoek	24
4.2	Waardering en selectieadvies	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
	Literatuur en geraadpleegde bronnen	26
	Bijlagen	
1	Archeologische perioden	
2	AMZ-cyclus	
3a	ARCHIS: terreinen met archeologisch status	
3b	ARCHIS: archeologische waarnemingen	
4	Boorprofielen	
5	Kwaliteitsaspecten	
	Kaarten	

189715-RACM   Indicatieve Kaart Archeologische Waarden met bekende waarden en AMK-terreinen
189715-S1   Boorpuntenkaart

Samenvatting

In januari 2009 is in opdracht van Beheersbaar Vastgoed Management te Steenwijk door Ingenieursbureau Oranjewoud BV een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek in het plangebied Onnastraat 38/40 te Steenwijk, Gemeente Steenwijkerland. Het plangebied, aan de zuidoostelijke rand van de historische kern van Steenwijk, ligt aan de Onnastraat direct ten noorden van de Gereformeerde Kerk. Kadastraal staan het plangebied bekend als Gemeente Steenwijk, E 5623 en 5624. Voor het plangebied is een bouwplan ontwikkeld voor de sloop van de bestaande bebouwing en de nieuwbouw van vier starterswoningen.

In het kader van vrijstellingen en vergunningen dienen de eventuele archeologische waarden in het gebied te worden onderzocht. Een archeologisch onderzoek dat in het kader van ruimtelijke onderbouwing plaatsvindt, past als onderzoeksstrategie binnen de zogenaamde Archeologische Monumentenzorg (AMZ). Deze cyclus wordt toegelicht in bijlage 2.

Op de *Archeologische verwachtingen- en beleidskaart voor het grondgebied van Steenwijkerland*¹ ligt het plangebied in een terrein van archeologische waarde. Het gaat hier om de historische kern van Steenwijk. Daarnaast ligt het vlak naast twee aandachtsgebieden, zoals deze zijn aangegeven op de Archeologische Waarden- en Verwachtingenkaart voor Bewoningskernen en Buitengebied (kaart 6 bij bovengenoemde Verwachtingen en Beleidskaart). Deze aandachtsgebieden hebben betrekking op het parochiehuis van de St. Clemenskerk (voor het eerst genoemd in 1109) en de Middelwijk, een van de voorgangers van het huidige Steenwijk. Steenwijk is ontstaan uit drie hoeven van waaruit de nederzettingen Westwijk, Middelwijk en Oostwijk zijn ontstaan. Steenwijk ontwikkelde zich vanuit Middelwijk tot een handelsnederzetting. De exacte locatie van de woningen / boerderijen, behorende tot Middelwijk, is niet bekend.

Doel van het onderhavige onderzoek is het toetsen van het gespecificeerde archeologische verwachtingsmodel en het in kaart brengen van de bodemkwaliteit (gaafheid). Op basis van de resultaten van deze onderzoeksfasen worden aanbevelingen geformuleerd voor de wijze waarop met kansrijke- dan wel kansarme zones en eventueel aanwezige archeologische waarden dient te worden omgegaan. Het booronderzoek is uitgevoerd in de *verkennende* fase van het inventariserende veldonderzoek. Het heeft bestaan uit het zetten van 4 boringen verspreid over het niet bebouwde gedeelte van het plangebied (zie kaartbijlage). Dit is meer dan voldoende om een goede indicatie te krijgen van de opbouw van de bodem. Vanwege de aanwezigheid van de bestaande bebouwing is een gedeelte van het plangebied niet door middel van grondboringen onderzocht.

Op basis van het bureau- en veldonderzoek kan worden geconcludeerd dat het plangebied tot in de C-horizont is verstoord. Voorafgaand aan het onderzoek werd verwacht dat in het plangebied sprake zou kunnen zijn van Laat Middeleeuwse bebouwing behorende bij Middelwijk (locatie onzeker) en bebouwing zoals deze is weergegeven op de Kadastrale Minuutplan 1832². Vanwege de woningen die nu op het plangebied staan kan de exacte locatie van laatstgenoemde bebouwing of bijbehorende fundamenteen niet onderzocht worden.

---

¹ Sueur, C. & R. Schrijvers, 2006

² Wat Was Waar - www.watwaswaar.nl

Zoals verwacht zijn in de boringen diverse puinresten en verstoorde bodemlagen opgeboord. Deze zijn kenmerkend voor historische kernen. In de boringen zijn echter geen archeologische indicatoren aangetroffen die doen vermoeden dat het onderzochte gedeelte van het plangebied bebouwd is geweest. Daarnaast ligt tegen de stadsboerderij aan een oude mestkelder. De ingraving van deze kelder zal een groot gedeelte van de bodem hebben verstoord. Eventuele archeologische sporen, zoals oude fundamenten, zullen hierbij verloren zijn gegaan.

Op basis van historisch kaartmateriaal zouden onder de bestaande bebouwing fundamenten aanwezig kunnen zijn van subrecente bebouwing. Met een booronderzoek, ook binnen in de woningen, kan dit echter niet worden aangetoond. Zeer waarschijnlijk zullen de huidige dragende muren gebouwd zijn op oudere fundamenten. Eventueel in het verleden aanwezige niet-dragende tussenmuren zullen niet diep zijn ingegraven en de kans is groot dat hiervan geen duidelijke restanten meer in de bodem aanwezig zijn.

Door middel van het verkennende onderzoek (4 boringen met een diameter van 10 cm), is een duidelijk beeld ontstaan van de bodemopbouw in het plangebied. De bodem is tot in de C-horizont verstoord, in geen van de boringen is een intact bodemprofiel waargenomen en in geen van de boringen zijn indicatoren aangetroffen die doen vermoeden dat binnen het plangebied een vindplaats aanwezig is of fundamenten aanwezig zijn van Laat-Middeleeuwse bebouwing of bebouwing uit latere perioden.

Dientengevolge wordt aanbevolen het plangebied vrij te geven voor wat betreft archeologie. De implementatie van de bovenstaande aanbevelingen is afhankelijk van het oordeel van het bevoegd gezag, in deze de gemeente Steenwijkerland.

Advies voor vervolgonderzoek

Geadviseerd wordt om het het plangebied vrij te geven voor wat betreft archeologie (de kans op de aanwezigheid van intacte archeologische waarden wordt hier laag ingeschat).

Altijd bestaat er de mogelijkheid dat hier tijdens graafwerkzaamheden in toch (losse) sporen en/of vondsten worden aangetroffen. Het betreft dan vaak kleine sporen of resten die niet door middel van een booronderzoek kunnen worden opgespoord. Indien dergelijke sporen worden aangetroffen bestaat er een wettelijke verplichting tot het binnen drie dagen melden aan het bevoegd gezag (de Monumentenwet, artikel 53). In dit geval is dat de gemeente Steenwijkerland.

Bevoegd gezag Gemeente Steenwijkerland

Beheer documentatie Oranjewoud Heerenveen

Vondstdepot Provinciaal Depot Bodemvondsten te Deventer

1 Inleiding

In januari 2009 is in opdracht van Beheersbaar Vastgoed Management te Steenwijk door Ingenieursbureau Oranjewoud BV een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek in het plangebied Onnastraat 38/40 te Steenwijk, Gemeente Steenwijkerland - provincie Overijssel. Het verkennend onderzoek door middel van grondboringen is uitgevoerd op 22 januari 2009 en heeft één dag geduurd.

Het plangebied, aan de zuidoostelijke rand van de historische kern van Steenwijk, ligt aan de Onnastraat direct ten noorden van de Gereformeerde Kerk. Kadastraal staan het plangebied bekend als Gemeente Steenwijk, E 5623 en 5624. Voor het plangebied is een bouwplan ontwikkeld voor de sloop van de bestaande bebouwing en de nieuwbouw van vier starterswoningen.

In het kader van vrijstellingen en vergunningen dienen de eventuele archeologische waarden in het gebied te worden onderzocht. Een archeologisch onderzoek dat in het kader van ruimtelijke onderbouwing plaatsvindt, past als onderzoeksstrategie binnen de zogenaamde Archeologische Monumentenzorg (AMZ). Deze cyclus wordt toegelicht in bijlage 2.

Op de *Archeologische verwachtingen- en beleidskaart voor het grondgebied van Steenwijkerland*³ ligt het plangebied in een terrein van archeologische waarde. Het gaat hier om de historische kern van Steenwijk. Daarnaast ligt het vlak naast twee aandachtsgebieden, zoals deze zijn aangegeven op de Archeologische Waarden- en Verwachtingenkaart voor Bewoningskernen en Buitengebied (kaart 6 bij bovengenoemde Verwachtingen en Beleidskaart). Deze aandachtsgebieden hebben betrekking op het parochiehuys van de St. Clemenskerk (voor het eerst genoemd in 1109) en de Middelwijk, een van de voorgangers van het huidige Steenwijk. Steenwijk is ontstaan uit drie hoeven van waaruit de nederzettingen Westwijk, Middelwijk en Oostwijk zijn ontstaan. Steenwijk ontwikkelde zich vanuit Middelwijk tot een handelsnederzetting. De exacte locatie van de woningen / boerderijen, behorende tot Middelwijk, is niet bekend.

Doel van het onderhavige onderzoek is het toetsen van het gespecificeerde archeologische verwachtingsmodel en het in kaart brengen van de bodemkwaliteit (gaafheid). Op basis van de resultaten van deze onderzoeksfasen worden aanbevelingen geformuleerd voor de wijze waarop met kansrijke- dan wel kansarme zones en eventueel aanwezige archeologische waarden dient te worden omgegaan. Het booronderzoek is uitgevoerd in de *verkennende* fase van het inventariserende veldonderzoek. Het heeft bestaan uit het zetten van 4 boringen verspreid over het plangebied (zie kaartbijlage). Hiermee is een goede indicatie verkregen krijgen van de opbouw van de bodem. Vanwege de aanwezigheid van de bestaande bebouwing is een gedeelte van het plangebied niet door middel van grondboringen onderzocht.

Zowel het bureauonderzoek als het veldonderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.1.

---

³ Sueur, C. & R. Schrijvers, 2006

2 Bureauonderzoek

Het doel van het uitvoeren van een archeologisch bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied. Waar kunnen we wat verwachten? Voor het opstellen van een dergelijke verwachting wordt gebruik gemaakt reeds bekende archeologische waarnemingen, historische kaarten, de landschappelijke situatie en bodemkundige gegevens. Een gespecificeerde verwachting gaat in op de mogelijke aanwezigheid, het karakter, omvang, datering en verstoring van archeologische waarden binnen het plangebied.

2.1 Beschrijving onderzoekslocatie

2.1.1 *Begrenzing onderzoeks- en plangebied*

Het is van belang een onderscheid te maken tussen onderzoeksgebied enerzijds en plangebied anderzijds. Met plangebied wordt het gebied bedoeld waarop de in de inleiding genoemde plannen en/of werkzaamheden betrekking hebben. Binnen dit gebied kunnen eventueel aanwezige archeologische waarden worden verstoord.

Het onderzoeksgebied omvat het gebied waarover informatie is verzameld om een goed beeld te krijgen van de archeologische waarden in het onderzoeksgebied. Dit gebied is veelal groter dan het plangebied en verschilt al naar gelang het te onderzoeken aspect. Voor bekende archeologische waarden in de omgeving is gekeken naar een gebied met radius van circa 1 km vanaf het midden van het onderzoeksgebied.

Het plangebied maakt deel uit van de historische kern van Steenwijk. Vanwege de ligging binnen de stadswallen van Steenwijk ligt het plangebied in een terrein van archeologische waarde. Dit is de stadskern van Steenwijk. Het plangebied heeft betrekking op de panden Onnastraat 38 en Onnastraat 40. Deze liggen ten noordwesten van de Gereformeerde Kerk. De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt circa 500 m² en ligt op een hoogte van ongeveer 9 m boven het NAP. Voor de locatie van het plangebied zie afbeelding 1 en kaartbijlage 189715-S1.

2.1.2 *Huidig en toekomstig gebruik*

Huidig gebruik plangebied

Het plangebied is op dit moment bebouwd en de achterzijde van het terrein is in gebruik als tuin.

(Consequenties) toekomstig gebruik

Binnen het plangebied is de wens aanwezig om vier starterswoningen te realiseren. Met uitzondering van de voorgevels zal de bestaande bebouwing worden gesloopt en plaats maken voor de nieuwe woningen. Hierbij zal een deel van de bodem worden verstoord.

2.1.3 *Landschappelijke situatie*

2.1.3.1 **Algemeen**⁴

Het Pleistoceen is het tijdperk voorafgaand aan het Holoceen, de periode waar we nu in leven. Het Pleistoceen wordt gekenmerkt door een afwisseling van perioden met een gematigd warm klimaat (interglacialen of tussentijden - zoals de huidige tijd) en perioden met een overwegen veel kouder klimaat, de zogenaamde glacialen cq. ijstijden.

De oudste afzettingen die in de gemeente Steenwijkerland aan het oppervlak voorkomen, stammen uit het Elsterien (465.000 tot 418.000 jaar geleden). In deze periode was Noord-Nederland bedekt door een ijskap uit Scandinavië. In de randzone van de ijskap vond uitschuring plaats van extreem diepe geulen (350 m diep) die door het smelten van het ijs werden opgevuld. Delen van de bovenkant van deze fluvioglaciale (smeltwaterstroom) en lacustroglaciale (gletsjermeer) opvullingen dagzomen aan de oostelijke rand van het Drents Plateau. Deze afzettingen bestaan uit zanden die variëren van zeer fijn tot zeer grof en worden tot de Formatie van Peelo gerekend.

De voorlaatste ijstijd, het Saalien (200.000 – 130.000 jaar geleden) was voor Nederland een glaciaal hoogtepunt. In de beginfase van het Saalien, voor de komst van het landijs, werden de grofzandige sedimenten uit het Elsterien bedekt met een pakket fijn dekzand dat hoofdzakelijk door de wind was afgezet. De diepteligging van de top van dit pakket wisselt sterk door de opstuwing van het landijs die na de afzetting heeft plaatsgevonden. In het Midden-Saalien werd een groot deel van Nederland door Scandinavisch landijs bedekt. De gemiddelde temperatuur lag in de zomer rond het vriespunt, de zeespiegel bevond zich zo'n honderd meter lager dan het huidige niveau en het ijs was plaatselijk meer dan tweehonderd meter dik.

Op het Drents plateau liet het ijs een laag keileem achter. Keileem ontstaat door het uitsmelten van puin, dat in het landijs aanwezig is en door de deformatie van het materiaal onder het ijs. Keileem is een mengsel van klei, zand en stenen, dat sterk is samengedrukt onder het gewicht van het landijs. Sommige delen van de keileem zijn later gestuwd waardoor lage stuwwallen zijn ontstaan. Stuwwallen vormen zich door de druk en de dynamiek van grote massa's ijs. De ondergrond wordt als het ware onder het ijs naar voren en naar de zijanten weggedrukt. De door het ijs verplaatste grondlagen worden daarbij vaak op hun kant gezet. Binnen de gemeente Steenwijkerland zijn een aantal van deze stuwwallen aanwezig, zoals onder andere de Woldberg, de Steenwijkerkamp en de Bisschopsberg en de Havelterberg.

Na de afzetting heeft de keileem op veel plaatsen langdurig aan het oppervlak gelegen. Daardoor kon vertering en bodemvorming optreden en is een deel van het verweerde materiaal door wind en water afgevoerd. Het zandige residu van de keileem, dat ontstaat na de vertering, wordt soms aangeduid als keizand. Vaak bevat dit materiaal vuursteen. De grote keien, die vaak in de keileem voorkomen, zijn in het Neolithicum voor een groot deel gebruikt voor de bouw van hunebedden.

Gedurende het afsmelten van het landijs aan het eind van het Saalien werd het Vechtdal reeds gedeeltelijk opgevuld met fluvioglaciaal zand en grind (tevens behorend tot de Formatie van Drente), waarna de Rijn, die de route via het IJsseldal en het Vechtdal naar

---

⁴ Grotendeels naar: Sueur, C. & R., Schrijvers, 2006.

zee reeds aan het eind van het Saalien had gevonden, de opvulling van het dal op zich nam. Deze Rijnsedimenten worden gerekend tot de Formatie van Kreftenheye.

De periode die volgde op het Saalien was het warmere Eemien (130.000 – 120.000 geleden). Door het afsmelten van het Saale-landijs steeg de zeespiegel tot een iets hoger niveau dan het huidige (circa 7-8 m + NAP). Sedimenten uit deze periode worden slechts zeer sporadisch aangetroffen vanwege de erosie die volgde in het Weichselien. Tijdens deze laatste ijstijd (120.000 – 10.000 jaar geleden) bereikte het landijs uit Scandinavië ons land niet, maar in delen van het Weichselien was het zo koud dat de bodem permanent bevroren was (permafrost) en er weinig vegetatie aanwezig was. In het Laat-Weichselien was de permafrost verdwenen en zakte het water snel in de zandige ondergrond weg. Ondanks dat de vegetatie langzaam terugkeerde had de wind vrij spel en kon het aanwezige zand verstuiven. Door de spaarzame vegetatie werden deze zanden afgezet in de vorm van lage duinen. Deze dekzanden worden Jonge Dekzanden genoemd en bedekken grote delen van de keileem in het gebied, de dikte bedraagt echter veelal minder dan 2 meter; slechts op de flanken van de stuwwal bereikt het pakket plaatselijk diktes van meer dan 2 meter.

Ongeveer 10.000 jaar geleden kwam er een eind aan de vorming van het dekzand door een toename van de begroeiing in het landschap. Deze fase vormde het begin van het Holoceen, het jongste (en huidige) geologische tijdvak. Een proces dat in het algemeen grote invloed heeft gehad op het afzettingspatroon tijdens het Holoceen is de zeespiegelstijging als gevolg van het smelten van de ijskap uit het Weichselien. In het begin van het Holoceen lag de zeespiegel meer dan 30 m lager dan thans. De holocene zeespiegelstijging werd in het kustgebied en in de aangrenzende vlakke gecompenseerd door sedimentatie en veenvorming. Vooral het Laat-Subboreaal en Vroeg-Subatlanticum (ongeveer 3500 – 2000 jaar geleden) vormden een periode van zeer uitgebreide veenvorming in het kustgebied, omdat de stijging van de zeespiegel toen iets afnam. In de hogere delen van het landschap kon vooral in de gebiedsdelen met een slechte afwatering (bijvoorbeeld door keileem nabij het oppervlak) hoogveen ontstaan dat zich uitbreidde over het dekzandoppervlak.

Het hoogveen is geheel afgegraven voor de turfwinning. Laagveen ontstond in depressies en beekdalen. Met de volgende toename van de zee-invloed (transgressie) kort na het begin van onze jaartelling werd een groot deel van het gebied met een dun laagje klei bedekt. Vooral in de voorbij de westgrens van Steenwijkerland gelegen Noordoostpolder zijn de gebieden waar dit kleidek was afgezet vanaf de negende eeuw vrij intensief bewoond geweest. Omstreeks 900 na Chr. brak een nieuwe transgressiefase aan, die met name vanaf de 13e eeuw zorgde voor de afbraak van de nog aanwezige veengebieden. In de 14e eeuw ontstond er relatief snel een steeds betere verbinding tussen het Almere en de Noordzee en nam de ontwikkeling naar een echte binnensee een hogere vlucht. In deze periode wordt ook gestart met de aanleg van een zeedijk langs de vanaf dat moment 'Zuiderzee' geheten binnensee. Tussen 1600 en het eind van de Zuiderzeefase (de aanleg van de Afsluitdijk in 1932 luidde de 'Ijsselmeerfase' in) heeft zich in dit gebied vrijwel geen wijziging voorgedaan in de begrenzing tussen Zuiderzee en het vaste land.

2.1.3.2 Geologie en geomorfologie

De ondergrond in het plangebied is vanwege de ligging in het bebouwde gebied van Steenwijk niet gekarteerd. Ten zuidwesten van het plangebied ligt een hoge stuwwal (gestuwde grondmorene) al dan niet met dekzand (classificatie 11B6). Het is aannemelijk dat ook de ondergrond van het plangebied deel uitmaakt van deze hoge stuwwal. Aan de randen van deze stuwwal ligt een vlakte van ten dele verspoelde dekzanden (vervlakt door veen en/of overstromingsmateriaal- classificatie 2M14). Op grotere afstand van de stuwwal bestaat de ondergrond ten zuiden van Steenwijk uit een ontgonnen veenvlakte met petgaten (classificatie 2M47). Ten noorden van Steenwijk ligt een vlakte van smeltwaterafzettingen (sand⁵ - classificatie 2M6).

2.1.3.3 Bodem

Vanwege de omliggende bebouwing is het plangebied op de Bodemkaart van Nederland niet gekarteerd. De bodem op de stuwwal is gekarteerd als een laarpodzolgrond en een loopodzolgrond (classificaties cHn23 en cY23x). Op de hoogste delen van de stuwwal is een hoge zwarte enkeerdgrond (zEZ23) ontstaan. De enkeerdgronden zijn ontstaan door eeuwenlange beplagging, waardoor vruchtbare, bolvormige akkers (enken) ontstonden. Deze gronden zijn nu voornamelijk in gebruik als grasland. Ten noordoosten, westen en zuiden van Steenwijk liggen diverse veengronden, zoals madeveengronden op zeggeveen, rietzeggeveen of broekveen eventueel op zand met of zonder humuspozol.

De grondwatertrap op de hogere delen van de stuwwal is VI. Grondwatertrap VI houdt in dat de Gemiddeld Hoogste Grondwaterstand (GHG) ligt tussen 40 en 80 cm - mv en de Gemiddeld Laagste Grondwaterstand (GLG) zich bevindt op een diepte van meer dan 120 cm - mv. In de veengronden ligt de Gemiddeld Hoogste Grondwaterstand (GHG) tussen de 5 en 40 cm - mv en de Gemiddeld Laagste Grondwaterstand (GLG) tussen 80 en 120 cm - mv (Grondwatertap III).

2.1.3.4 Relief

De bovengenoemde stuwwallen zijn op de hoogtekaart van Nederland (AHN - Actueel Hoogtebestand Nederland - www.ahn.nl) duidelijk herkenbaar. Het veengebied ten zuiden van Steenwijk is als een laagte aanwezig op de hoogtekaart. Binnen het centrum van Steenwijk zijn geen duidelijke hoogteverschillen aanwezig (behalve deze van de stadswallen).

---

⁵ Sandr is een waaiervormig afzettingsgebied van sedimenten dat door smeltwater voor een gletsjerfront gevormd is. Het smeltwater stroomt voor de gletsjer van de stuwwallen af, hierbij neemt het water materiaal van deze wal mee naar beneden, beneden aan de gletsjer neemt de bewegingskracht af en worden het materiaal afgezet.

2.1.4 Bewoningsgeschiedenis, historische situatie en mogelijke verstoringen

Bewoningsgeschiedenis⁶

Het paleolithische landschap (Paleolithicum - oude steentijd 35.0000 - 8800 v Chr.) bestond eerst uit toendra, en ging met de intredende verhoging van de temperatuur over in berken- en dennenbos. De mens koos de hoge(re) gronden (stuwwal en dekzandrug en -koppen) voor zijn tijdelijke kampementen. Zij trokken achter het beschikbare wild aan en bleven slechts korte tijd op dezelfde plaats. Daarom stichtten zij geen nederzettingen, maar woonden in tenten in tijdelijke kampementen. Restanten van deze kampementen zijn binnen de gemeente Steenwijkerland niet aangetroffen. In het Mesolithicum (8800-5300 v. Chr.) zet de klimaatsverbetering definitief door en neemt het Holoceen een aanvang. Het landschap verandert van berken- en dennenbos in een meer gevarieerd loofbos. Ook de planten- en struikenvariatie neemt toe. Waar in het Paleolithicum voornamelijk rendieren hier graasden, vinden rund, zwijn, hert en ree nu hun weg naar deze regionen. Met het smelten van de ijskappen wordt het klimaat veel vochtiger, ontstaan rivieren en beken en vinden ook vissen hier een geschikte biotoop. De kampplaatsen worden nu niet altijd meer eenmalig gebruikt. Naast tijdelijke jachtkampen ontstaan basiskampen waar mensen langer verblijven of terugkomen. Het natte klimaat dwingt de mensen zich op de hoge en droge delen van het landschap te vestigen, zoals de hoge keileembulten en de dekzandruggen- en koppen in de lagere delen. Concentraties vuurstenen werktuigen en vuursteenafval, samen met stenen, verbrand bot en houtskool, zijn kenmerkend voor deze verblijfplaatsen.

Met de ontwikkeling van de landbouw en de daarmee samenhangende domesticatie van dieren vindt in het Neolithicum (5300 - 2000 v Chr.) een belangrijke omslag plaats in de toenmalige samenleving. De gemeenschappen van rondtrekkende jagers en verzamelaars veranderden hun levensstijl. Zij gingen geleidelijk over op landbouw, waarbij zij lange tijd op dezelfde plaats verbleven (om te kunnen zaaien en oogsten), en permanente nederzettingen ontstonden. Dekzandruggen en -koppen en hellingen van stuwwallen genieten nog steeds de voorkeur voor het stichten van nederzettingen. Deze gronden liggen nu bij voorkeur ook in de buurt van waterlopen. De behuizing bestond niet langer meer uit tenten of kleine, snel te bouwen takkenhutten. Het lange verblijf op dezelfde locatie bood de mogelijkheid grote huizen te bouwen met een stijf houtskelet. De oogst van de landbouwproductie werd opgeslagen in aardewerken potten. Van vuurstenen werktuigen nam het aantal verschillende typen toe, omdat landbouw en huizenbouw om nieuwe gereedschappen vraagt (bijvoorbeeld dissels en bijlen). De techniek van het vervaardigen van werktuigen werd bovendien geperfectioneerd. Belangrijk is ten slotte de intrede van een duidelijke grafcultuur (begraving of crematie, met of zonder heuvel).

Landschappelijk hebben deze ontwikkelingen hun weerslag niet gemist. Ten behoeve van het creëren van landbouwareaal en het weiden van vee moesten delen van bossen worden gekapt. Ook werden in deze periode de eerste wegen aangelegd, getuige de houten wagenwielen die elders in Nederland bij opgravingen naar boven zijn gekomen. Verondersteld wordt dat grafheuvels langs deze wegen werden opgeworpen die tevens grenzen van territoria markeerden.

In de hierop volgende perioden (bronstijd, ijzertijd & Romeinse Tijd) intensificeert het inheemse boerenbedrijf zich. Uit onderzoek is gebleken dat er in de ijzertijd en Romeinse

---

⁶ Grotendeels naar: Sueur, C. & R., Schrijvers, 2006.

Tijd sprake kan zijn van dorpen met een oppervlakte van 8 hectare. Elke periode onderscheidt zich van een voorafgaande periode door een verschil in de dodencyclus, bijvoorbeeld begraven of cremieren, urnengraven of het begraven van de crematieresten in opvallende kuilen.

In de Vroege Middeleeuwen (450 - 1050 n Chr.) lag het grondgebied van Steenwijkerland aan het Flevomeer, dat later de Zuiderzee werd. Vanuit het zuidoosten stroomden de IJssel en de Vecht en vanuit het oosten de Kuinder. De havens van de Hanzesteden maakten deel uit van een handelsroute die via de vaarroutes met Stavoren en de Baltische kustplaatsen in verbinding stond. Met het ineensinken van het Romeinse Rijk en de opkomst van de Frankische (beneden de grote rivieren) en Friese (boven de grote rivieren) heersers, vangen de Vroege Middeleeuwen (450 – 1050) aan. Ten gevolge van de invasies van volkeren uit het oosten ontstaat een zekere chaos en is een bevolkingsafname merkbaar. Ook de algemene levensstandaard gaat in deze tijd achteruit. Er is relatief weinig bekend over wat zich in de eerste eeuwen na de Romeinen hier afspeelde. Er is geen bewoningscontinuïteit zichtbaar van de Romeinse nederzettingen in Steenwijkerland naar de Vroege Middeleeuwen. Het is wel waarschijnlijk dat de wegen die in de Romeinse tijd gebruikt werden, ook in de Middeleeuwen veelvuldig gebruikt werden. De route van Friesland naar Drenthe en verder naar Duitsland ging via het hedendaagse Steenwijk. Wel is duidelijk dat aan het eind van de Vroege Middeleeuwen Steenwijk ontstaan is drie hoeven die in het bezit waren van de bisschop van Utrecht. Uit deze 3 hoeven ontstaan de nederzettingen Westwijk, Middelwijk en Oostwijk. Steenwijk ontwikkelt zich uit Middelwijk tot een handelsnederzetting, geconcentreerd rond de Marke.

Het is onduidelijk in welk jaar Steenwijk stadsrechten verkrijgt, in ieder geval tussen 1255 en 1295 na Chr. In 1134 werden de rechten van de markebewoners opnieuw vastgelegd waardoor ook nieuwe mensen zich mochten vestigen in Steenwijk. Deze drastische vernieuwing leidde tot een flinke groei van de gemeenschap, de handel en de ambachten. De eerste vermelding van de Sint Clemenskerk is rond 1206. Het huidige kerkgebouw is rond 1422 gebouwd. Tijdens opgravingen van de ROB (nu RACM) tussen 1975 en 1977 echter is een houten kerk aangetroffen, waarvan de cella rond 1000 gedateerd kan worden. Hierna volgen nog zeker 10 fasen van uitbreiding en verandering. Vanaf de 12e eeuw wordt achtereenvolgens eerst tufsteen en daarna baksteen gebruikt voor de nieuwere fasen. Het kerkelijk centrum van de Sint Clemenskerk beheerste een enorm gebied, dat zich uitstrekte van ver in Drenthe tot aan het riviertje de Tjonger in Friesland.

Vanaf de 14e eeuw wordt een begin gemaakt met een aantal grote verdedigingswerken in Steenwijk. De noordoostzijde van de stad was relatief beschermd door de moerasgebieden langs de Aa. De zuidwestkant, rond het hoger gelegen Kamp, had daarentegen vaker last van invallen. Aan deze zijde van de stad worden de eerste wallen en grachten aangelegd. De grachten aan de oostzijde zijn pas later gegraven. Een stadsmuur is er nooit gekomen. In 1413 werd de Eese, een deel van de stad en een deel van de vestingwerken totaal vernield door invallende Friezen en in 1523 nogmaals de gehele stad door invallende Geldersen. Oorspronkelijk telde Steenwijk 4 stadspoorten, maar de Onnase poort wordt in 1621 afgebroken. De overige poorten worden rond 1830 afgebroken.

Historische situatie

Zover het van historische kaarten achterhaald kan worden is het plangebied vanaf 1832 bebouwd geweest (zie Afbeelding 2). Mogelijk is het plangebied eerder bebouwd geweest, hier zijn echter geen aanwijzing op papier voor. Rond 1832 is het plangebied in eigendom van de boer Hendrik Willem Westerhuis uit Steenwijk.

Afbeelding 2. Uitsnede Kadastrale Minuut

Periode 1832. Het plangebied is met een rode cirkel aangegeven.

2.2 Bekende archeologische waarden

Voor het opstellen van een archeologische verwachting is het noodzakelijk na te gaan welke archeologische gegevens in en rond een gebied reeds bekend zijn. Een belangrijke informatiebron is het landelijke Archeologisch Informatie Systeem (ARCHIS) dat beheerd wordt door de RACM. In dit systeem worden alle vondst- en onderzoeksmeldingen verzameld en via internet voor bevoegden ter beschikking gesteld. Er zijn twee archieven digitaal beschikbaar: het Centraal Archeologisch Archief (CAA) en het Centraal Monumenten Archief (CMA; in kaartvorm: Archeologische Monumentenkaart, AMK). In het CAA zijn eerder gedane archeologische vondsten en waarnemingen opgenomen, in de AMK staan terreinen die op basis van de archeologische kennis op dit moment van archeologisch belang worden geacht en waaraan een bepaalde status is toegekend. We kennen terreinen van 'archeologische betekenis', 'archeologische waarde', 'hoge archeologische waarde' en 'zeer hoge archeologische waarde'. Deze laatste categorie omvat de terreinen die een beschermde status hebben.

2.2.1 *Archeologische Monumenten Kaart (AMK)*

Het plangebied zelf ligt in een terrein van archeologische waarde. Het gaat hier om de historische stadskern van Steenwijk (monumentnr. 13959 - zie kaartbijlage 189715-RACM). Samen met Coevorden vormde Steenwijk de toegangspoort tot Drenthe, alsmede het meest noordelijk gelegen bisschoppelijke steunpunt van Het Oversticht. In 1523 is een groot deel van de stad en omgeving verwoest als gevolg van de Gelderse oorlog. In de periode 1591 en 1592 werd de stad opnieuw belangrijk versterkt. Rond 1621 werd de stad met aarden wallen omgeven (zie kaartbijlage 189715-RACM, bijlage 3a en Tabel 1).

2.2.2 *Archeologische Waarnemingen en vondstmeldingen*

Binnen het plangebied zijn in ARCHIS II geen waarnemingen geregistreerd. Wel zijn er binnen een straal van circa 2 km vanaf het midden van het plangebied een aantal waarnemingen bekend. Voor een overzicht van de vondsten die zijn aangetroffen in de directe omgeving van het plangebied wordt verwezen naar Tabel 2, bijlage 3b en kaartbijlage 189715-RACM.

Tabel 1 Terreinen met een archeologische status

CMA nummer	Object/complextype	Datering	Status
13959	Historische kern	Middeleeuwen laat	archeologische waarde

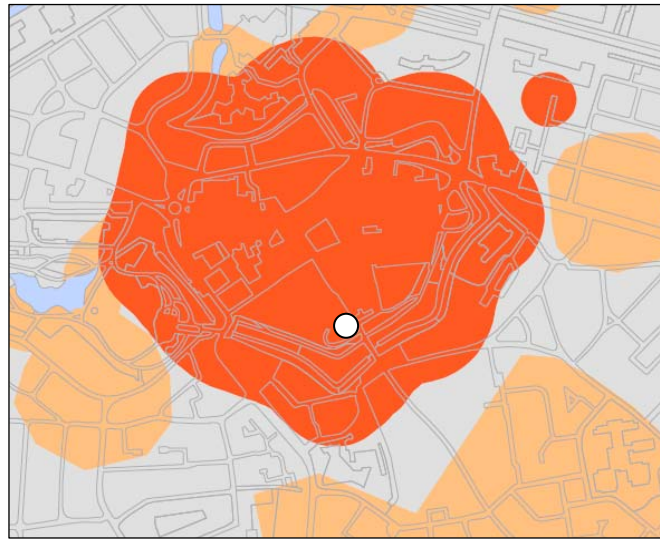
Tabel 2 Waarnemingen uit ARCHIS

Waarnemingsnr	Object/complextype	Begin periode	Eind periode
12371	Restant stadsmuur of poort	Middeleeuwen laat B	Nieuwe Tijd A
13785	Huisraad	Middeleeuwen laat B	Middeleeuwen laat B
22233	Bronzen leeuw	Middeleeuwen laat B	Nieuwe Tijd A
23105	Gouden Munt	Romeinse tijd midden B	Romeinse tijd midden B
27235	Kerk met houten voorganger	Middeleeuwen vroeg D	Middeleeuwen laat B
43928	Aardewerk (steengoed) & Steen (fundament)	Middeleeuwen laat B	Middeleeuwen laat B
43929	Keienstraat	Middeleeuwen laat B	Middeleeuwen laat B
405360	Huisraad	Nieuwe Tijd A	Nieuwe Tijd A

2.3 Archeologische verwachting

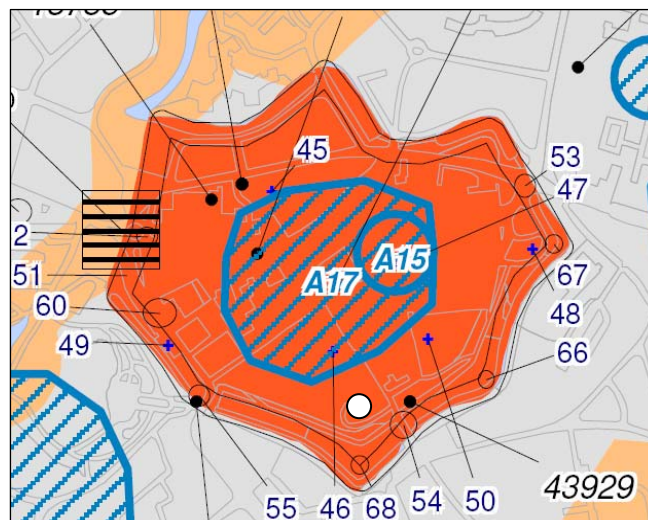
2.3.1 Archeologische Verwachtingen- en Beleidskaart Gemeente Steenwijkerland

Op de Archeologische Beleidskaart voor het grondgebied van Steenwijkerland⁷ ligt het plangebied in een terrein van archeologische waarde (zie Afbeelding 3). De donkere zone heeft het terrein aan van archeologische waarde. De lichte kleur geeft een archeologische verwachting aan voor het desbetreffende gebied.

Afbeelding 3. Uitsnede Archeologische Beleidskaart
Kaartbijlage 7 uit rapport. Het plangebied is met een witte stip aangegeven.

Op de Archeologische Waarden en Verwachtingskaart (kaartbijlage 6 uit bovengenoemd rapport) ligt het plangebied direct ten zuiden van twee aandachtsgebieden (A17 en A15 - zie Afbeelding 4). A17 betreft de locatie van Middelwijk, A15 heeft betrekking op het parochiehuis.

Afbeelding 4. Uitsnede Archeologische Waardenkaart
Kaartbijlage 6 uit rapport. Het plangebied is met een witte stip aangegeven.

⁷ Sueur, C. & R. Schrijvers, 2006.

2.3.2 IKAW

De Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) is een door de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM) opgestelde kaart waarop aan de hand van eerder gedane archeologische waarnemingen en de bodemkundige gegevens is aangegeven wat de kans is in een bepaald gebied archeologie aan te treffen: laag, middelhoog of hoog. Zoals de naam al aangeeft gaat het hier - vanwege schaal en extrapolatie - slechts om een ruwe indicatie. Op de IKAW is het plangebied, vanwege de omliggende bebouwing niet gekarteerd. De directe omgeving van Steenwijk heeft een middelhoge en hoge trefkans op de aanwezigheid van archeologische waarden. De veengebieden ten zuiden en noorden van Steenwijk hebben een overwegend lage trefkans op archeologische waarden.

2.4 Gespecificeerde archeologische verwachting

Het plangebied ligt in een terrein van archeologische waarde - de historische kern van Steenwijk. Zoals bekend is het plangebied in ieder geval sinds 1832 bebouwd geweest. De kans is aanwezig dat in de periode daarvoor het plangebied deel uit heeft gemaakt van Middelwijk, het dorp waaruit Steenwijk is ontstaan. Restanten van bewoning uit deze periode zou in het plangebied aanwezig kunnen zijn. De onderstaande gespecificeerde archeologische verwachting gaat uit van een intact bodemprofiel.

Datering

Over het gehele plangebied zijn bewoningssporen te verwachten uit de perioden Laat Paleolithicum tot en met de Nieuwe Tijd. De relatief hoge ligging op de stuwwal van Steenwijk hebben het plangebied en de directe omgeving ervan een aantrekkelijke locatie gemaakt voor (prehistorische) menselijke bewoningsactiviteiten. De kans echter dat archeologische waarden uit de Steentijd worden aangetroffen is klein. In het centrum van Steenwijk zijn geen andere waarnemingen gedaan uit deze periode. De kans is groter dat archeologische waarden worden aangetroffen uit de periode Late Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd.

Complex

Neolithicum - Nieuwe tijd: uit deze perioden worden resten verwacht die de weerslag vormen van een sedentaire leefwijze, zoals resten van nederzettingen, resten van agrarische activiteit en grafvelden (o.a. crematiegraven). Vanuit de Vroege Middeleeuwen kunnen restanten worden aangetroffen van (met name) houten bebouwing. Vanuit de Late Middeleeuwen kunnen (bak)stenen fundamenteën worden aangetroffen.

Omvang

De omvang van de mogelijk aanwezige archeologische vindplaatsen/resten varieert sterk. Nederzettingen uit de steentijd bestaan met name uit losse puntlocaties met een klein oppervlak. Vanaf het Laat Neolithicum kunnen ook huizen worden aangetroffen met een oppervlakte variërend tussen 75 à 100 m². Laat Middeleeuwse bebouwing is veelal groter.

Locatie

Archeologische waarden kunnen door het gehele plangebied worden verwacht. Vanwege de aanwezigheid van een mestkelder, direct ten zuidwesten van de stadsboerderij, zullen mogelijke archeologische waarden bij de ingraving hiervan verloren zijn gegaan. Daarnaast kunnen onder de huidige woningen archeologische waarden aanwezig zijn. Dit kan door middel van een booronderzoek niet worden aangetoond.

Uiterlijke kenmerken

Laat Neolithicum tot en met Nieuwe tijd: resten en structuren die wijzen op een sedentair, agrarisch bestaan. Nederzettingen: paalgaten (huizen, spiekers, opstallen, schuren), greppels, waterputten met houten beschoeiingen, afvalkuilen, erfafscheidingen en dijk(restant)en. In de Middeleeuwen/Nieuwe tijd ook stenen funderingen. Vondsten: met name aardewerk: tot en met de IJzertijd handgevormd, in de Middeleeuwen gedraaid & steengoed. Vanuit het Paleolithicum tot en met de bronstijd kunnen vuurstenen artefacten worden aangetroffen als ook houtskoolfragmenten en / of verbrande zaden.

Diepteligging

De archeologische resten behorend tot de periode Laat Middeleeuwen – Nieuwe Tijd (*in situ*) worden, in een verstoord puinpakket, direct onder het maaiveld verwacht. Fundamenten van woningen zullen ook direct onder het maaiveld aanwezig zijn.

Verstoringsen

In de achtertuin van de stadsboerderij is een mestkelder aanwezig. Bij de ingraving hiervan zal de bodem verstoord zijn. Archeologische waarden die hier mogelijk in de bodem aanwezig waren zullen hierbij verloren zijn gegaan.

2.5 Advies voor vervolgonderzoek

Op basis van het bureauonderzoek is geconcludeerd dat de specifieke archeologische verwachting sterk samenhangt met de geomorfologische en bodemkundige situatie. Hoewel de kans groot is dat de bodem grotendeels verstoord is door recente graafwerkzaamheden kunnen binnen plangebied nog archeologische waarden aanwezig zijn uit de periode Paleolithicum tot en met de Nieuwe Tijd.

Op basis van de bovenstaande verwachtingen en gemeentelijke eisen is geadviseerd om het verwachtingsmodel te toetsen door middel van een verkennend booronderzoek waarbij de gaafheid van de bodem onderzocht dient te worden. Tevens zal door middel van het veldwerk het gespecificeerde archeologische verwachtingsmodel worden getoetst. Op basis van de resultaten van deze onderzoeksfases worden aanbevelingen geformuleerd voor de wijze waarop met kansrijke- dan wel kansarme zones en eventueel aanwezige archeologische waarden dient te worden omgegaan. Voor de plaats van het onderhavige onderzoek binnen de AMZ-cyclus wordt verwezen naar bijlage 2.

3 Veldonderzoek

3.1 Doel- en vraagstelling

Doel van het onderhavige verkennende veldonderzoek is het toetsen van de archeologische verwachting op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek, het vaststellen van de bodemkwaliteit (gaafheid) teneinde te bepalen waar de bodem nog zodanig intact is dat er werkelijk nog intacte of deels intacte archeologische resten aanwezig kunnen zijn, en het vaststellen van de geomorfogenese. Tenslotte dient het veldonderzoek om te bepalen in hoeverre archeologische resten aan- of afwezig zijn (zijn er binnen het plangebied vindplaatsen aanwezig?). Het gaat hierbij om een *verkennend* booronderzoek. Dit onderzoek dient antwoord te geven op de volgende vragen:

1. Wat is de bodemopbouw binnen het plangebied?
2. Waar is de bodem verstoord en tot hoe diep?
3. Zijn er binnen het plangebied archeologische indicatoren aangetroffen die kunnen wijzen op de aanwezigheid van een vindplaats?
4. Indien archeologische indicatoren zijn aangetroffen; wat is de aard, locatie, omvang, conserveringstoestand en datering ervan?
5. Zijn er archeologische lagen aangetroffen? Zo ja, wat is de aard en diepteligging ervan?
6. In welke mate stemmen de resultaten overeen met de verwachtingen?
7. Wat zijn de aanbevelingen? Is nader onderzoek noodzakelijk? En zo ja, waaruit kan deze bestaan?

Op basis van de resultaten wordt in dit rapport een advies uitgebracht over de mogelijke vervolgstappen m.b.t. de archeologie.

3.2 Onderzoeksopzet en werkwijze

Om de in het bureauonderzoek opgestelde verwachting te toetsen is een inventariserend veldonderzoek uitgevoerd. Dit kan door middel van oppervlaktekartering, grondboringen, proefsleuven of een combinatie hiervan. Het gekozen booronderzoek is een methode om de mate van antropogene verstoring en/of bodemerosie van het te onderzoeken gebied te kunnen bepalen. Het uitvoeren van een veldkartering had, vanwege het braakliggende karakter weinig zin. De vondstzichtbaarheid was slecht, en daarnaast lag het plangebied bezaaid met recente puinresten, bakstenen, glas en porseleinen tegels.

Teneinde de bovenstaande onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden zijn in het onbebouwde deel van het plangebied vier boringen geplaatst. De boringen zijn in de vier hoeken van de achtertuin geplaatst. Bij het aanvangen van boring 2 bleek dat deze ter hoogte van de mestkelder was gepland. Er is getracht de boring zo dicht mogelijk bij de oorspronkelijke locatie te zetten. Hier bleek op een diepte van 15 cm beneden het maaiveld een ondoordringbare laag van baksteenpuin aanwezig. De locatie van de boringen is ingemeten aan de hand van de bestaande bebouwing (zie kaartbijlage 189715-S1).

De boringen zijn gezet met een Edelmanboor met een diameter van 10 cm tot een minimale diepte van 30 cm in de C-horizont, of tot in het keileem. De boorkernen zijn geïnspecteerd op archeologische resten zoals aardewerk- en vuursteen-fragmenten, houtskool, verkleuringen en veraarde lagen. De boorprofielen (textuur en bodemkundige horizonten) zijn digitaal opgenomen voor verdere bewerking met het programma Terra Index. De boorstaten zijn beschreven conform NEN 5104 en ASB). De hoogte van de boringen is tijdens het veldonderzoek niet ingemeten. Hiervoor is het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) gebruikt. Tijdens het booronderzoek was het bewolkt, sneeuwde het af en toe en was het rond de 2 graden Celsius (voor een overzichtsfoto van het plangebied zie Afbeelding 5 en 6).

De veldwerkzaamheden zijn uitgevoerd op basis van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 3.1 (VS03). Voor het boorgrid en de bodemopbouw wordt verwezen naar kaartbijlagen 189715-S1. Voor de boorstaten zie bijlage 4.

volgt

Afbeelding 5: Foto van het plangebied - overzicht.
Foto: A. Vissinga, 01/2009.

3.3 Resultaten

3.3.1 Bodemopbouw

Binnen het plangebied zijn in totaal vier boringen gezet (boringen 01 – 04). Vanwege een ondoordringbare bakstenen puinlaag is, na herhaalde pogingen, boring 2 op een diepte van 15 cm gestaakt. Voor de beschrijving van de bodemopbouw is gebruik gemaakt van boringen 1, 3 en 4. Voor de locatie van de boorpunten alsmede de bodemopbouw van het plangebied wordt verwezen naar kaartbijlage 189715-S1 en bijlage 4a en 4b.

Zoals verwacht kenmerkt de bodemopbouw in het plangebied zich door een verstoorde bovengrond op zand. In alle boringen is de bovengrond tot een diepte van 110 cm beneden het maaiveld verstoord. Hieronder is de C-horizont aanwezig, dit is het sediment dat niet aan bodemvorming onderhevig is geweest. Dit wordt ook wel de ‘schone grond’ genoemd of het moedermateriaal. De overgang van de verstoorde bodem naar de C-horizont was in de meeste gevallen abrupt waarbij ook de top van de C-horizont verstoord was. Ook dit geeft aan dat de bodem tot op grote diepte is verstoord. In het plangebied zijn dus geen restanten van bodemvorming aangetroffen.

Deze verstoorde bovenlaag komt vaak voor in historische kernen. Dit is het gevolg van de vele bodemversturende processen die gedurende de afgelopen eeuwen in het plangebied hebben plaatsgevonden. Hierbij zal de bodem vergraven zijn, de ene keer meer dan de andere keer, en al dan niet 'vervuild' met afval zoals bakstenen, puinresten, glas en / of tegelwerk.

3.3.2 Archeologie

Er zijn tijdens het veldwerk aan zowel het oppervlak als in de boorkernen geen archeologische waarden aangetroffen die kunnen wijzen op de aanwezigheid van een vindplaats in de bodem. Ook zijn geen fundamenten aangetroffen van Laat Middeleeuwse bebouwing.

4 Conclusies en advies

4.1 Conclusie en advies voor vervolgonderzoek

Op basis van de uitgevoerde bureaustudie is duidelijk geworden dat het plangebied in een terrein ligt van archeologische waarde. Binnen dit archeologisch monument zijn de restanten aanwezig van het Laat Middeleeuwse Steenwijk en zijn mogelijk ook resten aanwezig van Middelwijk - de voorganger van het huidige Steenwijk.

De aanwezigheid van de verwachte archeologische resten is echter sterk afhankelijk van de bodemkwaliteit. In historische kernen is men vaak veel met de bodem 'in de weer' geweest. Graafwerkzaamheden zullen hierbij de originele structuur van de bodem hebben verstoord, mogelijke fundamenten van woningen of schuren kunnen zijn verwijderd en eventuele andere archeologische waarden kunnen zijn verstoord. Om de bovenstaande verwachtingen te toetsen heeft in januari 2009 een verkennend booronderzoek plaatsgevonden, met als doel het toetsen van het gespecificeerde verwachtingsmodel uit de bureaustudie, het bepalen van de bodemkwaliteit (gaafheid), het bepalen van de geomorfogenese van en de bodemopbouw- en kwaliteit (gaafheid) binnen het plangebied en om te bepalen of zich binnen het plangebied (een) vindplaats(en) bevindt of (kunnen) bevinden. Hieronder zullen de onderzoeksvragen van het verkennende booronderzoek (zie paragraaf 3.1) beantwoord worden:

1. Wat is de bodemopbouw binnen het plangebied?

De bodemopbouw kenmerkt zich door een verstoorde bovenlaag op een zandondergrond. Tot op een minimale diepte van 110 is een met puin verstoorde bodem aanwezig waaronder direct de C-horizont aanwezig is. Dit is een duidelijke indicatie dat de bodem tot op grote diepte is verstoord.

2. Waar is de bodem verstoord en tot hoe diep?

In alle boringen is de bodem tot in de C-horizont verstoord. Op een diepte van circa 110 à 120 cm beneden het maaiveld begint de onverstoorde C-horizont.

3. Zijn er binnen het plangebied archeologische indicatoren aangetroffen die kunnen wijzen op de aanwezigheid van een vindplaats?

Nee, er zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen die kunnen wijzen op de aanwezigheid van een vindplaats. Vanuit de boringen werd duidelijk dat direct onder de verstoorde bodem de C-horizont aanwezig is. In de verstoorde bodemlaag zijn geen indicatoren aanwezig die doen vermoeden dat binnen het onderzochte deel van het plangebied fundamenten aanwezig zijn van Laat Middeleeuwse bebouwing

4. Indien archeologische indicatoren zijn aangetroffen; wat is de aard, locatie, omvang, conserveringstoestand en datering ervan?

Niet van toepassing (er zijn geen indicatoren aangetroffen).

5. Zijn er archeologische lagen aangetroffen (dwz. cultuur en afvallagen)? Zo ja, wat is de aard en diepteligging ervan?

Niet van toepassing. (Er zijn geen archeologische lagen aangetroffen).

6. In welke mate stemmen de resultaten overeen met de verwachtingen?

Op basis van de bureaustudie luidde de verwachting dat zich in het plangebied archeologische waarden aanwezig zouden kunnen zijn uit de periode Laat Paleolithicum – Nieuwe Tijd. Een grote kans was met name aanwezig op het aantreffen van archeologische resten uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd. Deze zijn echter niet aangetroffen. Uit het bureauonderzoek is gebleken dat, zover dit achterhaald kon worden, alleen onder de huidige huizen in het verleden bebouwing aanwezig is geweest. Zover bekend zijn hier geen 15^e of 16^e eeuwse voorgangers geweest. Ook tijdens het booronderzoek zijn hier geen aanwijzingen voor gevonden.

7. Wat zijn de aanbevelingen? Is nader onderzoek noodzakelijk? En zo ja, waaruit kan deze bestaan?

Zie hiervoor de onderstaande paragraaf (4.2).

4.2 Aanbevelingen

Op basis van het bureau- en veldonderzoek kan worden geconcludeerd dat het plangebied tot in de C-horizont is verstoord. Op de C-horizont ligt een verstoorde bodemlaag die kenmerkend is voor een historische kern. Hierin zijn vele puinfragmenten, bakstenen alsook modern glas en stenen waargenomen. Tijdens het veldwerk zijn echter geen indicaties gevonden die doen vermoeden dat in het verleden bebouwing aanwezig is geweest die teruggaat tot in de 15^e of 16^e eeuw. De archeologische verwachting in het onderzochte deel van het plangebied kan dan ook worden bijgesteld naar laag.

Dientengevolge wordt aanbevolen het plangebied vrij te geven voor wat betreft archeologie. De implementatie van de bovenstaande aanbevelingen is afhankelijk van het oordeel van het bevoegd gezag, in deze de gemeente Steenwijkerland.

Advies voor vervolgonderzoek

Geadviseerd wordt om het plangebied vrij te geven voor wat betreft archeologie (de kans op de aanwezigheid van intacte archeologische waarden wordt hier laag ingeschat).

Altijd bestaat er de mogelijkheid dat hier tijdens graafwerkzaamheden in toch (losse) sporen en/of vondsten worden aangetroffen. Het betreft dan vaak kleine sporen of resten die niet door middel van een booronderzoek kunnen worden opgespoord. Indien dergelijke sporen worden aangetroffen bestaat er een wettelijke verplichting tot het binnen drie dagen melden aan het bevoegd gezag (de Monumentenwet, artikel 53). In dit geval is dat de gemeente Steenwijkerland.

Literatuur en geraadpleegde bronnen

Berendsen, H.J.A. 2004 (4^e druk). *De vorming van het land. Inleiding in de geologie en geomorfologie*. Assen, Van Gorcum.

Flapper, A. 2008. *Ruimtelijke onderbouwing 4 starterswoningen Onnastraat 38-40 Steenwijk*. Berlikum, Tensis Adviseurs & Ingenieurs.

Sueur, C. & R. Schrijvers. 2006. *Archeologische verwachtingen- en beleidskaart voor het grondgebied van Steenwijkerland. Een aanzet tot het ontwikkelen van ruimtelijk archeologiebeleid*. Amersfoort, Vestigia (Rapportnummer V337).

Tol, A. & P. Verhagen. 2004. *Optimale en standaard boormethoden* in: A. Tol e.a. Prospectief boren. Een studie naar de betrouwbaarheid en toepasbaarheid van booronderzoek in de prospectiearcheologie. Amsterdam, RAAP (RAAP-rapport 1000). 63-81.

Kaarten

Topografische kaart 1:25000 (<http://kadata.kadaster.nl>)

Bodemkaart van Nederland, 1:50000, kaartblad

Minuutplan gemeente (<http://www.dewoonomgeving.nl>)

Internet

ARCHIS: www.archis.nl

IKAW: www.archis.nl

Bijlage 1 : Archeologische perioden

Bijlage 1 : Archeologische perioden

Als bijlage op de resultaten en verzamelde gegevens wordt hieronder een algemene ontwikkeling van de bewonersgeschiedenis in Nederland geschetst.

Gedurende het **Paleolithicum** (300.000-8800 voor Chr.) hebben moderne mensen (homo sapiens) onze streken tijdens de warmere perioden wel bezocht, doch sporen uit deze periode zijn zeldzaam en vaak door latere omstandigheden verstoord. De mensen trokken als jager-verzamelaars rond in kleine groepen en maakten gebruik van tijdelijke kampementen. De verschillende groepen jager-verzamelaars exploiteerden kleine territoria, maar verbleven, afhankelijk van het seizoen, steeds op andere locaties.

In het **Mesolithicum** (8800-4900 voor Chr.) zette aan het begin van het Holoceen een langdurige klimaatsverbetering in. De gemiddelde temperatuur steeg, waardoor geleidelijk een bosvegetatie tot ontwikkeling kwam en de variatie in flora en fauna toenam. Ook in deze periode trokken de mensen als jager-verzamelaars rond. Voorwerpen uit deze periode bestaan voornamelijk uit voor de jacht ontworpen vuurstenen spitsjes.

De hierop volgende periode, het **Neolithicum** (5300-2000 voor Chr.), wordt gekenmerkt door een overschakeling van jager-verzamelaars naar sedentaire bewoners, met een volledig agrarische levenswijze. Deze omwenteling ging gepaard met een aantal technische en sociale vernieuwingen, zoals huizen, geslepen bijlen en het gebruik van aardewerk.

Door de productie van overschot kon de bevolking gaan groeien en die bevolkingsgroei had tot gevolg dat de samenleving steeds complexer werd. Uit het Neolithicum zijn verschillende grafmonumenten bekend, zoals hunebedden en grafheuvels.

Het begin van de **Bronstijd** (2000-800 voor Chr.) valt samen met het eerste gebruik van bronzen voorwerpen, zoals bijlen. Het gebruik van vuursteen was hiermee niet direct afgelopen.

Vuursteenmateriaal uit de Bronstijd is meestal niet goed te onderscheiden van dat uit andere perioden. Het aardewerk is over het algemeen zeldzaam. De grafheuveltraditie die tijdens het Neolithicum haar intrede deed werd in eerste instantie voortgezet, maar rond 1200 voor Chr. vervangen door begravingen in urnenvelden. Het gaat hier om ingegraven urnen met crematieresten waar overheen kleine heuveltjes werden opgeworpen, eventueel omgeven door een greppel.

In de **IJzertijd** (800-12 voor Chr.) werden de eerste ijzeren voorwerpen gemaakt. Ten opzichte van de Bronstijd traden er in de aardewerktraditie en in het gebruik van vuursteen geen radicale veranderingen op. De mensen woonden in verspreid liggende hoeven of in nederzettingen van enkele huizen. Op de hogere zandgronden ontstonden uitgebreide omwalde akkercomplexen (celtic fields). In deze periode werden de kleigebieden ook in gebruik genomen door mensen afkomstig van de zandgebieden. Opvallend zijn de verschillen in materiële welstand. Er zijn zogenaamde vorstengraven bekend in Zuid-Nederland, maar de meeste begravingen vonden plaats in urnenvelden.

Met de **Romeinse tijd** (12 voor Chr. tot 450 na Chr.) eindigt de prehistorie en begint de geschreven geschiedenis. In 47 na Chr. werd de Rijn definitief als rijksgrens van het Romeinse Rijk ingesteld. Ter controle van deze zogenaamde limes werden langs de Rijn castella (militaire forten) gebouwd. De inheems leefwijze handhaafde zich wel, ook al werd de invloed van de Romeinen steeds duidelijker in soorten aardewerk (o.a. gedraaid) en een betere infrastructuur. Onder meer ten gevolge van invallen van Germaanse stammen ontstond er instabiliteit wat uiteindelijk leidde tot het instorten van de grensverdediging langs de Rijn.

Over de **Middeleeuwen** (450-1500 na Chr.), en met name de Vroege Middeleeuwen (450-1000 na Chr.), zijn nog veel zaken onbekend. Archeologische overblijfselen zijn betrekkelijk schaars. De politieke macht was na het wegvallen van de Romeinen in handen gekomen van regionale en lokale hoofdliden. Vanaf de 10e eeuw ontstaat er weer enige stabiliteit en is een toenemende feodalisering zichtbaar. Door bevolkingsgroei en gunstige klimatologische omstandigheden werd in deze periode een begin gemaakt met het ontginnen van bos, heide en veen. Veel van onze huidige steden en dorpen dateren uit deze periode.

De hierop volgende periode 1500 – heden wordt aangeduid als **Nieuwe Tijd**.

Bijlage 2 : AMZ-cyclus

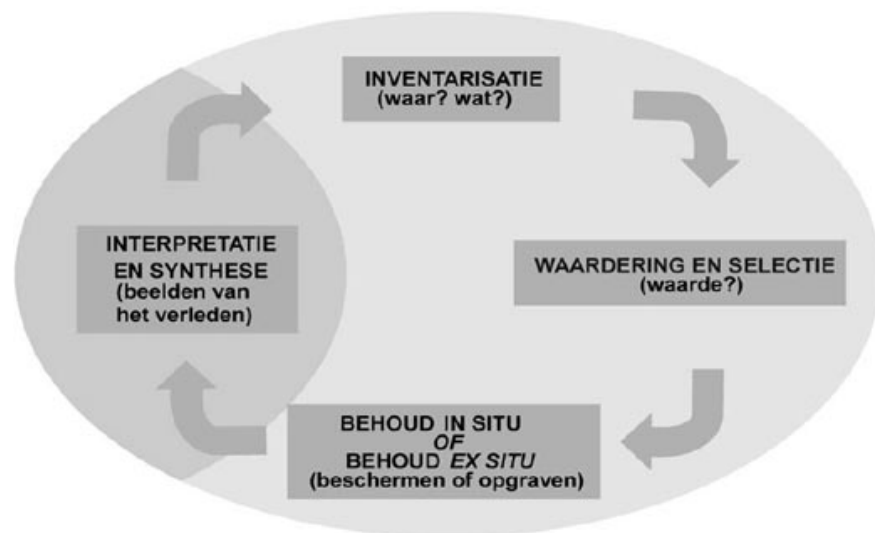

Bijlage 2 : AMZ-cyclus

Het AMZ-proces

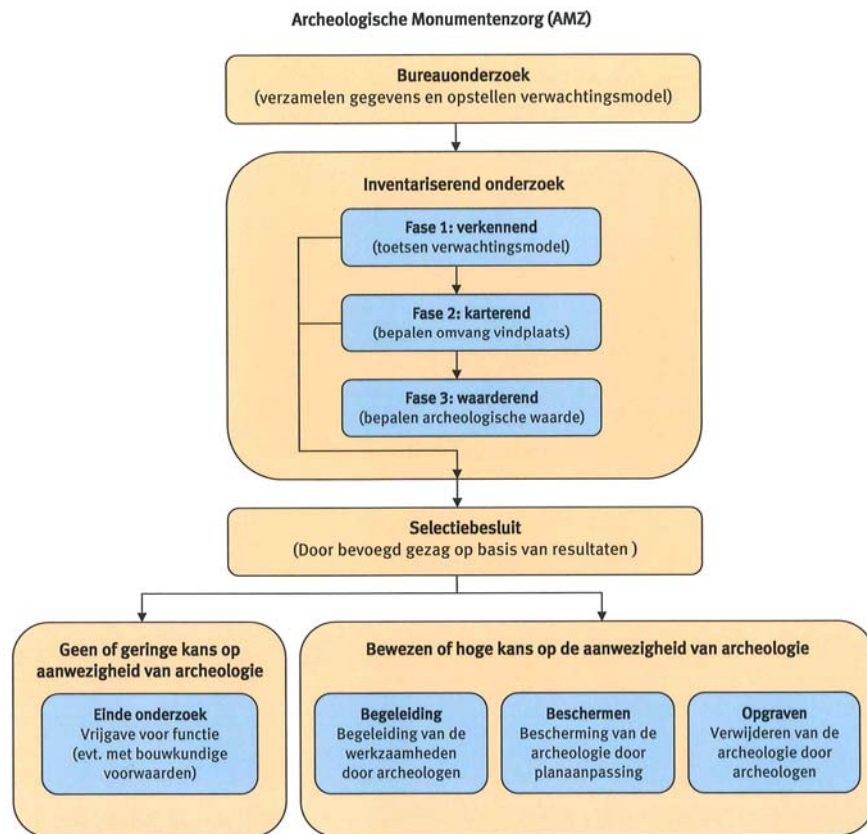
Archeologisch onderzoek in Nederland wordt in de meeste gevallen uitgevoerd binnen het kader van de zogenaamde Archeologische Monumentenzorg (AMZ). Het gehele traject van de AMZ omvat een aantal stappen die elkaar kunnen opvolgen, afhankelijk van het resultaat van de voorgaande stappen. In de procedure wordt volgens een trechtermodel gewerkt. Het startpunt ligt eigenlijk al bij het bepalen van de onderzoeksplicht. Op diverse provinciale en landelijke archeologische waardenkaarten kan namelijk worden ingezien of het plangebied ligt in een zone met een archeologische verwachting. Indien dit het geval blijkt te zijn, dan zal er in het kader van de planprocedure onderzoek verricht moeten worden om te bepalen of er archeologische waarden binnen het plangebied aanwezig zijn. Hiermee start de zogenaamde AMZ-cyclus (zie afb. 1 en 2)

Afb. 1: de AMZ-cyclus

De eerste fase: bureauonderzoek

Uitgangspunt voor het bureauonderzoek is het vaststellen van een gespecificeerd verwachtingsmodel dat op detailniveau voor het plangebied aangeeft wat er aan archeologische vindplaatsen aanwezig kan zijn. Op basis van dit verwachtingsmodel wordt bepaald of er een veldonderzoek nodig is en wat de juiste methode voor dit veldonderzoek zou moeten zijn om deze mogelijk aanwezige archeologische resten te kunnen aantonen.

Afb. 2: proces van de AMZ

De tweede fase: inventariserend veldonderzoek (IVO)

Het inventariserend veldonderzoek kan worden opgesplitst in drie subfases.

Fase 1. verkennend onderzoek

In sommige gevallen wordt er gestart met een verkennend onderzoek. Een verkennend onderzoek kent een relatief lage onderzoeksintensiteit en wordt feitelijk uitgevoerd omdat er bij het bureauonderzoek onvoldoende gegevens beschikbaar zijn om dit voldoende te kunnen onderbouwen. Dit is bijvoorbeeld het geval als er te weinig bodemkundige of geologische gegevens zijn om binnen het plangebied de verwachtingswaarden te kunnen onderbouwen of zelfs überhaupt tot een verwachtingswaarde te komen. Met een verkennend onderzoek kan tot in detail de verwachtingswaarde worden aangebracht. Zodoende kan door terugkoppeling een aangescherpt verwachtingsmodel worden gemaakt en kan karterend veldonderzoek in een vervolgfase gericht en daarmee ook kostenefficiënter worden ingezet.

Fase 2. karterend onderzoek

In de regel wordt er gestart met een karterend onderzoek. Dit veldonderzoek dient om het verwachtingsmodel uit het bureauonderzoek te toetsen en eventueel aanwezige vindplaatsen op te sporen. Het onderzoek wordt vrijwel altijd vlakdekkend uitgevoerd door middel van boringen en/of oppervlaktekarteringen of proefsleuven. Het resultaat is in de regel een overzichtskaart met de resultaten van het onderzoek. Eventueel aangetoonde vindplaatsen worden daarbij aangegeven. Indien er geen archeologische vindplaatsen worden aangetroffen of wanneer bijvoorbeeld al blijkt dat deze geheel zijn

verstoord, dan wel van geen waarde zijn, is dit meestal ook het eindstadium van de AMZ-cyclus.

Als er wel archeologische vindplaatsen worden aangetroffen of het blijkt uit de onderzoeksgegevens dat deze met zeer grote zekerheid kunnen worden verwacht, dan dient er een waardestellend onderzoek te worden uitgevoerd. Meestal is van de vindplaatsen die bij een karterend onderzoek zijn aangetroffen nog slechts in beperkte mate bekend wat de waarde ervan is.

Fase 3. waarderend onderzoek

Een waarderend onderzoek dient de fysieke kwaliteiten van een eerder aangetoonde of reeds bekende archeologische vindplaats vast te stellen en dient te leiden tot een waardestelling. Voor een waardestelling is het van belang om in elk geval de aard van de vindplaats, de exacte begrenzing in omvang en diepteligging, de datering en de mate van conservering en intactheid te weten. Een waarderend onderzoek kan worden uitgevoerd door middel van boringen of proefsleuven. Wat de beste methode is hangt sterk af van de omstandigheden en de aard van de vindplaats. In de meeste gevallen worden er voor een waardestelling proefsleuven of proefputten gegraven. Omdat met deze methode meer en betere informatie over de vindplaats kan worden verkregen dan met aanvullende booronderzoek. Proefsleuven zijn lange sleuven van twee tot vijf meter breed die worden aangelegd in de zones waar in de voorgaande onderzoeksfase aanwijzingen voor vindplaatsen zijn aangetroffen.

De derde fase: Selectie en waardering

Het eindresultaat van een waardestellend onderzoek is een selectieadvies waarin op basis van de waardestelling van de vindplaats(en) wordt aangegeven of een vindplaats behoudenswaardig is. Deze waardestelling geschiedt op basis van verschillende waarderingscriteria. De term behoudenswaardig is sterk gerelateerd aan de essentie van het rijks- en provinciaal beleid ten aanzien van de archeologische monumentenzorg. In eerste instantie gaat dit namelijk uit van het behoud van het bodemarchief *in situ* (ter plekke in de bodem). Alleen wanneer dit binnen een belangenafweging niet kan zal het stuk waardevol bodemarchief voor het nageslacht bewaard dienen te worden door middel van een opgraving. Dit wordt ook wel behoud *ex situ* genoemd. Wanneer behoud niet gewenst is vanwege een relatief geringe waarde van de vindplaats(en) kan nog worden besloten om de bodemingrepen onder archeologische begeleiding te laten uitvoeren. Ook is het natuurlijk nog mogelijk dat er helemaal geen archeologisch onderzoek meer hoeft plaats te vinden en kan het terrein worden 'vrij gegeven'.

Het bevoegd gezag zal op basis van het selectieadvies uiteindelijk aangeven welke maatregelen er dienen te worden genomen. Deze beslissing wordt het selectiebesluit genoemd.

Plaats van de AMZ-cyclus in de planvorming

Net als met andere omgevingsfactoren waarmee binnen de planvorming rekening gehouden dient te worden, is het ook voor de archeologie van belang om dit in een zo vroeg mogelijk stadium in te steken. Niet alleen is dit voor een aantal onderzoeksfasen vanwege provinciaal of gemeentelijk beleid al een vereiste, het geeft bovendien al vroeg inzicht in eventuele risico's qua exploitatie en potentiële vertragingen in een project. Indien er een middelhoge of hoge kans op de aanwezigheid van archeologische resten bestaat, zal het bevoegd gezag een inventariserend onderzoek verplicht stellen ten behoeve van de ruimtelijke onderbouwing. Dit onderzoek is gebaseerd op het specifieke verwachtingsmodel uit het bureauonderzoek dat daaraan vooraf dient te gaan. In praktijk worden deze onderzoeken gecombineerd uitgevoerd en in één verslag gerapporteerd.

Wanneer eenmaal een planprocedure is voorgenomen zal met het archeologisch onderzoek al kunnen worden begonnen.

In principe kan het gehele inventariserend veldonderzoek, inclusief een selectieadvies, voorafgaand aan een planprocedure worden afgerond. Dit heeft als voordeel dat binnen het toekomstige plan de omvang van de archeologische vindplaats(en) definitief kan worden afgebakend en er, bij behoud *in situ*, de bestemming 'archeologische waardevol' kan worden opgenomen. Ook kunnen dan in bijvoorbeeld een aanlegvergunning specifieke voorschriften worden opgenomen om aantasting te voorkomen. In dit kader en deze planfase kan ook een voorschot worden genomen op inrichtingsmaatregelen (aanpassing van een eventueel al beschikbaar stedenbouwkundig ontwerp of het voorschrijven van bijvoorbeeld een groenzone, speelveld, parkeerplaatsen etc.). Indien dit mogelijk is kan ook worden voorgeschreven dat er archeologievriendelijk gebouwd dient te worden door aanpassing van funderingswijze of ander technische maatregelen. Het nadeel van het uitvoeren van een waardestellend veldonderzoek na de een planprocedure is dat daarmee ook de consequenties ervan pas later in beeld komen, wat leidt tot een aantal risico's. Vaak blijkt dan behoud *in situ* veel lastiger te zijn en is dit dan alleen met technische maatregelen nog mogelijk. Soms is alleen behoud *ex situ* door middel van opgravingen de enige nog resterende kostbare optie.

Bijlage 3a: Terreinen met archeologische status

Bijlage 3b: Archeologische waarnemingen

Korte Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 12371
Objectcode: 16GN-1
Coördinaten: 204100 - 533550
Toponiem: STEENWIJK
Plaats: Steenwijk
Gemeente: Steenwijkerland
Provincie: Overijssel

Vondstmelding:

Extern nr:
Onderzoeksmelding:

Vondsten

<u>Complextype</u>	<u>Begindatering</u>	<u>Einddatering</u>
Stad	Middeleeuwen laat B	Nieuwe tijd A

Waarnemingsnr: 13644
Objectcode: 16GN-47
Coördinaten: 204520 - 533790
Toponiem: STATIONSSTRAAT 34
Plaats: Steenwijk
Gemeente: Steenwijkerland
Provincie: Overijssel

Vondstmelding:

Extern nr:
Onderzoeksmelding:

Vondsten

<u>Complextype</u>	<u>Begindatering</u>	<u>Einddatering</u>
Onbekend	Neolithicum midden	Bronstijd

Waarnemingsnr: 13785
Objectcode: 16GN-50
Coördinaten: 204040 - 533620
Toponiem: STEENWIJK
Plaats: Steenwijk
Gemeente: Steenwijkerland
Provincie: Overijssel

Vondstmelding:

Extern nr:
Onderzoeksmelding:

Vondsten

<u>Complextype</u>	<u>Begindatering</u>	<u>Einddatering</u>
Stad	Middeleeuwen laat B	Middeleeuwen laat B
Stad	Middeleeuwen laat B	Middeleeuwen laat B
Stad	Middeleeuwen laat B	Middeleeuwen laat B
Stad	Middeleeuwen laat B	Middeleeuwen laat B
Stad	Middeleeuwen laat B	Middeleeuwen laat B
Stad	Middeleeuwen laat B	Middeleeuwen laat B
Stad	Middeleeuwen laat B	Middeleeuwen laat B
Stad	Middeleeuwen laat B	Middeleeuwen laat B
Stad	Middeleeuwen laat B	Middeleeuwen laat B
Stad	Middeleeuwen laat B	Middeleeuwen laat B

Korte Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 22233
Objectcode: 16GN-56
Coördinaten: 204750 - 533050
Toponiem:
Plaats: Steenwijk
Gemeente: Steenwijkerland
Provincie: Overijssel

Vondstmelding:

Extern nr:
Onderzoeksmelding:

Vondsten

<u>Complextype</u>	<u>Begindatering</u>	<u>Einddatering</u>
Onbekend	Middeleeuwen laat B	Nieuwe tijd A

Waarnemingsnr: 23105
Objectcode: 16GN-61
Coördinaten: 204700 - 533100
Toponiem: KAMPSTRAAT
Plaats: Steenwijk
Gemeente: Steenwijkerland
Provincie: Overijssel

Vondstmelding:

Extern nr:
Onderzoeksmelding:

Vondsten

<u>Complextype</u>	<u>Begindatering</u>	<u>Einddatering</u>
Onbekend	Romeinse tijd midden B	Romeinse tijd midden B

Waarnemingsnr: 27235
Objectcode: 16GN-46
Coördinaten: 204080 - 533640
Toponiem: ST. CLEMENSKERK
Plaats: Onbekend
Gemeente: Steenwijkerland
Provincie: Overijssel

Vondstmelding:

Extern nr:
Onderzoeksmelding:

Vondsten

<u>Complextype</u>	<u>Begindatering</u>	<u>Einddatering</u>
Kerk	Middeleeuwen laat A	Middeleeuwen laat A
Kerk	Middeleeuwen laat B	Middeleeuwen laat B
Kerk	Middeleeuwen laat B	Middeleeuwen laat B
Kerk	Middeleeuwen vroeg D	Middeleeuwen vroeg D
Kerk	Middeleeuwen vroeg D	Middeleeuwen laat B
Kerk	Middeleeuwen vroeg D	Middeleeuwen laat A

Korte Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 43928
Objectcode: 16GN-74
Coördinaten: 204020 - 533360
Toponiem: GASTHUISPOORT
Plaats: Steenwijk
Gemeente: Steenwijkerland
Provincie: Overijssel

Vondstmelding:

Extern nr:
Onderzoeksmelding:

Vondsten

<u>Complextype</u>	<u>Begindatering</u>	<u>Einddatering</u>
Nederzetting, onbepaald	Middeleeuwen laat B	Middeleeuwen laat B
Nederzetting, onbepaald	Middeleeuwen laat B	Middeleeuwen laat B

Waarnemingsnr: 43929
Objectcode: 16GN-75
Coördinaten: 204300 - 533360
Toponiem: ONNAPOORT
Plaats: Steenwijk
Gemeente: Steenwijkerland
Provincie: Overijssel

Vondstmelding:

Extern nr:
Onderzoeksmelding:

Vondsten

<u>Complextype</u>	<u>Begindatering</u>	<u>Einddatering</u>
Weg	Middeleeuwen laat B	Middeleeuwen laat B
Onbekend	Middeleeuwen laat B	Middeleeuwen laat B

Waarnemingsnr: 405360
Objectcode: 16GN-83
Coördinaten: 203975 - 533487
Toponiem: Korte woldstraat-Cornputsingel
Plaats: Steenwijk
Gemeente: Steenwijkerland
Provincie: Overijssel

Vondstmelding: 402732

Extern nr:
Onderzoeksmelding: 17620

Vondsten

<u>Complextype</u>	<u>Begindatering</u>	<u>Einddatering</u>
Stad	Nieuwe tijd A	Nieuwe tijd A

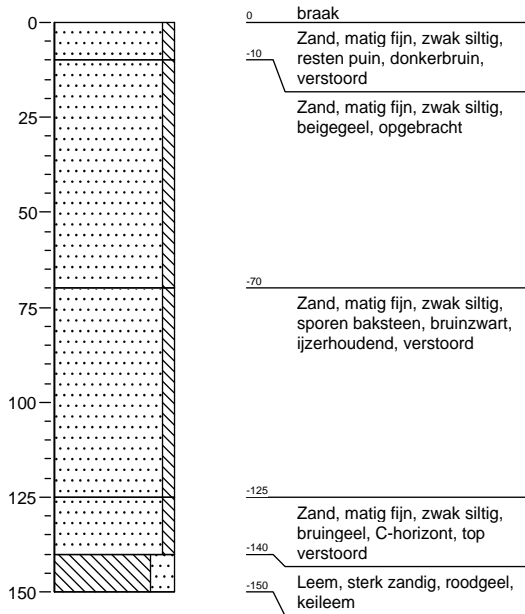
Bijlage 4: Boorbeschrijvingen

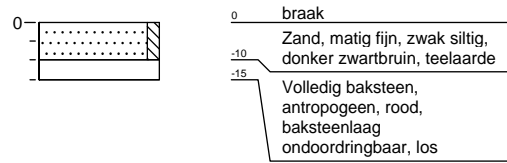
Bijlage 4: Profielbeschrijvingen met waarnemingen

Schaal: 1:30

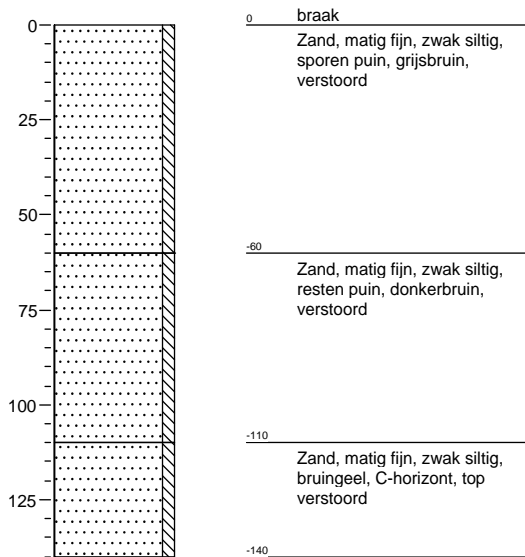
Boring: 01

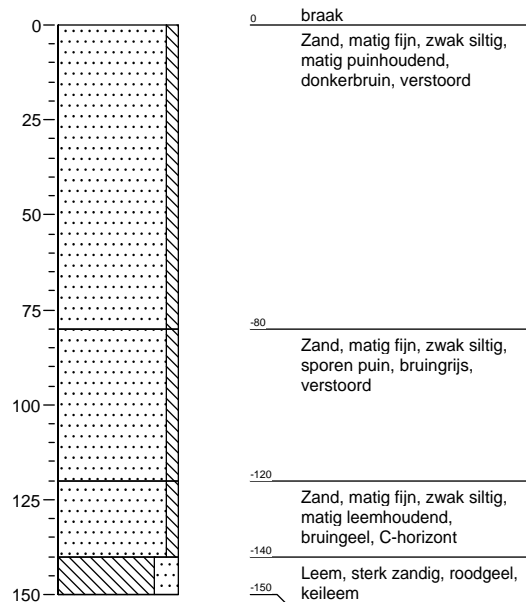
Boring: 02

Boring: 03

Boring: 04

Bijlage 5: Kwaliteitsaspecten van het onderzoek en de toegepaste methoden en strategieën

Bijlage 5: Kwaliteitsaspecten van het onderzoek en de toegepaste methoden en strategieën

Certificatie / accreditatie

Ingenieursbureau Oranjewoud is gecertificeerd volgens **NEN-ISO 9001**. Ons bureau is lid van de Vereniging Kwaliteitsborging Bodemonderzoek (VKB).

Voor het uitvoeren van veldwerk bij bodemonderzoek is Ingenieursbureau Oranjewoud gecertificeerd conform de **BRL SIKB 2000** (Beoordelingsrichtlijn voor het SIKB-procescertificaat voor veldwerk bij milieuhygiënisch bodemonderzoek). Als het veldwerk conform deze BRL is uitgevoerd, is het rapport voorzien van het volgende logo:

De naleving van de kwaliteitseisen en -procedures wordt periodiek getoetst door interne auditors en externe auditors, onder toezicht van de Raad voor Accreditatie.

De in het bodemonderzoek benodigde analyses van grond en grondwater laat Oranjewoud verrichten door een STERLAB geaccrediteerd laboratorium. Deze accreditatie garandeert dat bij de analyses consequent de juiste en vastgelegde procedures worden gehanteerd zodat de analyseresultaten een hoge betrouwbaarheid hebben.

Normen en richtlijnen

De veldwerkzaamheden worden uitgevoerd volgens de VKB-protocollen 2001 t/m 2017 en eventuele aanvullende NPR/NEN-normen. Deze protocollen en richtlijnen zijn opgenomen en uitgewerkt in het 'Handboek Veldwerk Bodem' van Oranjewoud.

Veldwerk- en analyseprogramma in het kader van door Oranjewoud verricht **verkennend bodemonderzoek** worden, *tenzij anders vermeld, gebaseerd op de NEN 5740 'Onderzoeksstrategie bij verkennend bodemonderzoek'* (NNI, oktober 1999).

Veldwerk- en analyseprogramma in het kader van door Oranjewoud verricht **oriënterend bodemonderzoek** worden, *tenzij anders vermeld, gebaseerd op het 'Protocol voor Oriënterend onderzoek'* (Sdu Uitgeverij, maart 1994).

Veldwerk- en analyseprogramma in het kader van door Oranjewoud verricht **nader bodemonderzoek** worden, *tenzij anders vermeld, gebaseerd op het Protocol voor het Nader onderzoek deel 1'* (Sdu Uitgeverij, maart 1994) of op de 'Richtlijn nader onderzoek deel 1' (Sdu Uitgeverij, september 1995).

Veldwerk- en onderzoeksprogramma in het kader van door 'Oranjewoud' verricht **archeologisch onderzoek** wordt, *tenzij anders vermeld, gebaseerd op de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie versie 3.1* (SIKB, 1 augustus 2006). Oranjewoud is gecertificeerd door het CvAK voor het uitvoeren van alle voorkomende archeologische werkzaamheden.

Toepassing grond en asbest

Het bodemonderzoek geeft inzicht in de milieuhygiënische kwaliteit van de bodem in het kader van het *gebruik en/of de bestemming* van de onderzochte *locatie*. Indien echter grond van de locatie wordt afgevoerd voor toepassing elders, volstaan de resultaten van het verrichte bodemonderzoek niet. Grond is in dat geval een (secundaire) bouwstof. Voor toepassing van een bouwstof dient formeel een bouwstoffenonderzoek te worden verricht conform het Bouwstoffenbesluit. In een dergelijk onderzoek wordt ingegaan op het *gebruik en/of de bestemming* van de *grond* (bouwstof).

Met nadruk wordt vermeld dat onderzoek naar de aanwezigheid van asbest in de bodem geen onderdeel uitmaakt van onderzoek dat door Oranjewoud volgens bovengenoemde normen en richtlijnen wordt uitgevoerd.

Als tijdens het veldwerk in de bodem vermoedelijk asbesthoudende materialen worden opgemerkt, dan komt dit in de profielbeschrijvingen en de conclusies naar voren. Overigens wordt opgemerkt dat in de bodem aanwezig puin zeer vaak enig asbest bevat. Specifiek onderzoek naar de aanwezigheid van asbest in de bodem dient volgens de concept NEN 5707 'Inspectie, monsterneming en analyse van asbest in de bodem' (NNI, maart 2000) te worden uitgevoerd.

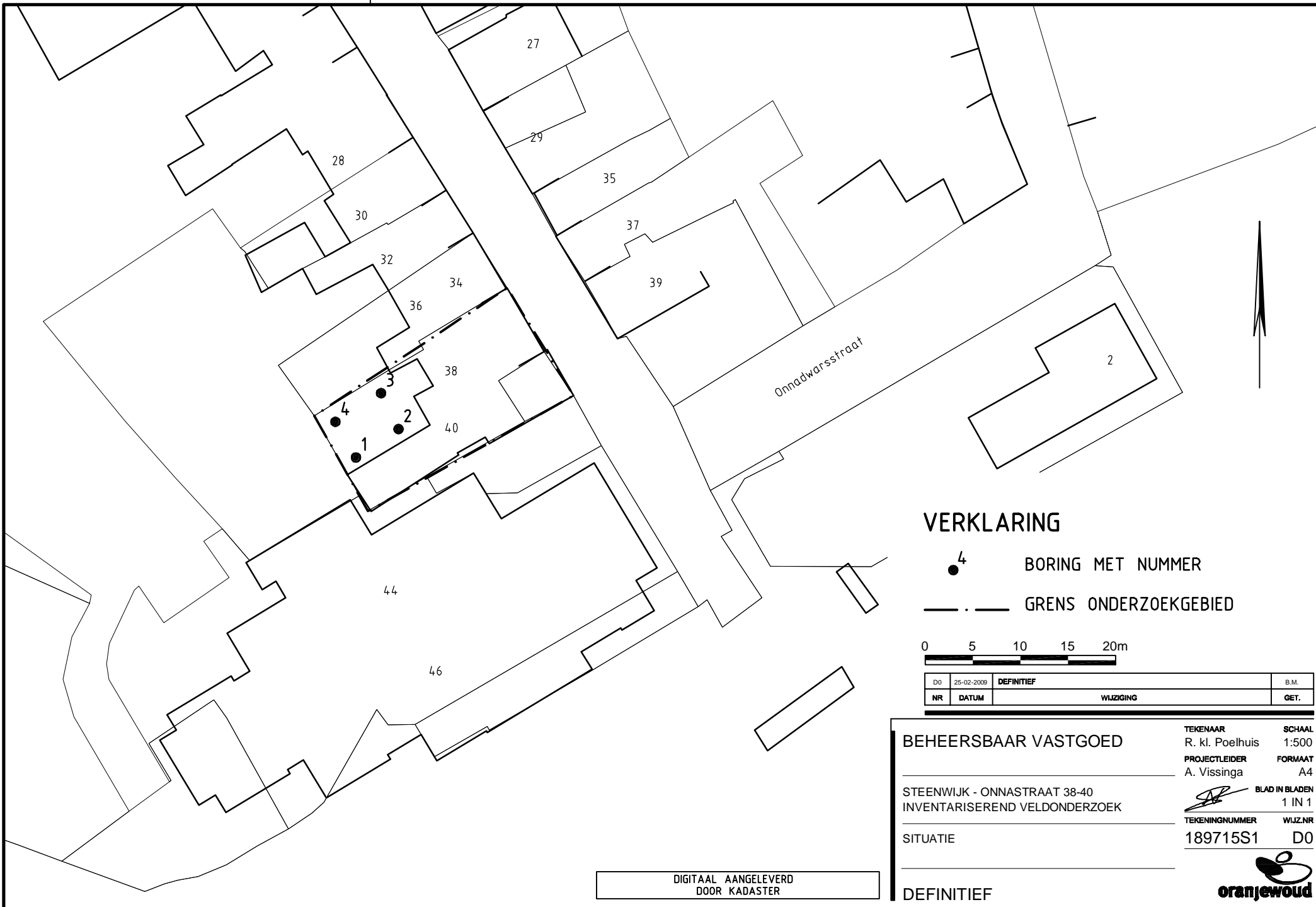
Betrouwbaarheid / garanties

Bodemonderzoek wordt in zijn algemeenheid uitgevoerd door het steekproefsgewijs bemonsteren van al dan niet verdachte bodemlagen. Hoewel Ingenieursbureau Oranjewoud B.V. de grootste zorgvuldigheid betracht bij het uitvoeren van het bodemonderzoek, is het juist deze steekproefsgewijze benadering die het onmogelijk maakt garanties ten aanzien van de (verontreinigings)situatie af te geven op basis van de resultaten van een bodemonderzoek.

Oranjewoud aanvaardt derhalve op generlei wijze aansprakelijkheid voor schade welke voortvloeit uit beslissingen genomen op basis van de resultaten van bodemonderzoek. In dit kader kan ook worden opgemerkt dat de voor het historisch onderzoek geraadpleegde bronnen niet altijd zonder fouten en volledig zijn. Voor het verkrijgen van historische informatie is Oranjewoud wel afhankelijk van deze bronnen, waardoor Oranjewoud niet kan instaan voor de juistheid en volledigheid van de verzamelde historische informatie.

Kaartenbijlage

VERKLARING

BORING MET NUMMER

GRENS ONDERZOEKGEBIED

0 5 10 15 20m

D0	25-02-2009	DEFINITIEF		B.M.
NR	DATUM	WIJZIGING		GET.

BEHEERSBAAR VASTGOED

STEENWIJK - ONNASTRAAT 38-40
INVENTARISEREND VELDONDERZOEK

SITUATIE

DEFINITIEF

TEKENAAR
R. kl. Poelhuis

PROJECTLEIDER
A. Vissinga

TEKENINGNUMMER
189715S1

SCHAAL
1:500

FORMAAT
A4

BLAD IN BLADEN
1 IN 1

WIJZ.NR
D0

oranjewoud

DIGITAAL AANGELEVERD
DOOR KADASTER